

“Ukraina pereishla na novu suchasnu IT-platformu obliku tsinnykh paperiv IT-platforma DEPEND Q” [Ukraine Moves to the New Modern IT Platform for Securities Accounting IT Platform DEPEND Q]. Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. <https://www.nssmc.gov.ua/2019/09/30/>

ukrana-pereyshla-na-novu-sutchasnu-it-platformu-obliku-tsn-nih-paperv-depend-q/
Vyshnevskiy, V. P. et al. *Smart-promyslovist v epokhu tsyvrovoi ekonomiky: perspektyvy, napriamky ta mekhanizmy rozvytku* [The Smart Industry in the Digital Economy: Perspectives, Directions and Mechanisms for Development]. Kyiv, 2018.

УДК 336.02
JEL: F65; H56

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРУКТУРНИХ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

©2019 НЕЧИПОРЕНКО А. В., ХМАРА Л. С.

УДК 336.02
JEL: F65; H56

Нечипоренко А. В., Хмара Л. С. Тенденції розвитку структурних складових фінансової безпеки України

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку структурних складових фінансової безпеки України в контексті сучасних трансформацій, що характеризуються певними позитивними зрушеннями, які приводять до підвищення рівня фінансової безпеки країни. Виділено складові фінансової безпеки, а саме: банківську безпеку, безпеку небанківського фінансового сектора, боргову безпеку, бюджетну безпеку, валютну та грошово-кредитну безпеку. Детально розглянуто та проаналізовано бюджетну, боргову, валютну та грошово-кредитну безпеку України. Зазначено, що спроможність держави самостійно здійснювати фінансову політику відповідно до національних інтересів лежить в основі фінансової безпеки держави й особливо загострюється в умовах глобалізаційних процесів. Оскільки процес глобалізації спричиняє подвійний вплив на розвиток фінансової системи, у статті особливу увагу зосереджено на дослідженні тенденцій складових фінансової безпеки країни на сучасному етапі розвитку. Також обґрунтовано необхідність створення нового правоохоронного органу, який реалізуватиме державну політику з питань запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері фінансів, тобто сприяв би усуненню системних загроз у сфері публічних фінансів. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі з урахуванням існуючих загроз, які виникають в умовах глобалізації, а саме: корупції, нестабільності економічної політики, інфляції, є визначення таких шляхів реформування податкової системи, які приведуть до зменшення податкового тягара для товаровиробників та зменшать рівень тіньового сектора економіки.

Ключові слова: публічні фінанси, фінансова система, фінансова безпека, бюджетна безпека, боргова безпека, валютна безпека та грошово-кредитна безпека, державний борг, дефіцит.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-12-296-302>

Рис.: 3. Бібл.: 14.

Нечипоренко Аліна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: an.0412@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-5950-2019>

Хмара Лілія Сергіївна – магістрантка Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: lilianna_96@ukr.net

УДК 336.02
JEL: F65; H56

UDC 336.02
JEL: F65; H56

Нечипоренко А. В., Хмара Л. С. Тенденции развития структурных составляющих финансовой безопасности Украины

Целью статьи является исследование современных тенденций развития структурных составляющих финансовой безопасности Украины в контексте современных трансформаций, характеризующихся определенными положительными сдвигами, которые приводят к повышению уровня финансовой безопасности страны. Выделены составляющие финансовой безопасности, а именно: банковскую безопасность, безопасность небанковского финансового сектора, долговую безопасность, бюджетную безопасность, валютную и денежно-кредитную безопасность. Подробно рассмотрены и проанализированы бюджетная, долговая, валютная и денежно-кредитная безопасность Украины. Отмечено, что способность государства самостоятельно осуществлять финансовую политику в соответствии с национальными интересами лежит в основе финансовой безопасности государства и особенно обостряется в условиях глобализационных процессов. Поскольку процесс глобализации вызывает двойственное воздействие на развитие финансовой системы, в статье особое внимание сосредоточено на исследовании тенденций составляющих финансовой безопасности страны на современном этапе развития. Также обоснована необходимость создания нового правоохранительного органа, который будет реализовывать государственную политику по предупреждению, выявлению, пресечению, расследованию и раскрытию уголовных преступлений в сфере финансов, то есть будет способствовать устранению системных угроз в сфере публичных финансов. Перспективой даль-

Nechyporenko A. V., Khmara L. S. Tendencies in the Development of Structural Components of Ukraine's Financial Security

The article is aimed at studying the current tendencies in the development of structural components of Ukraine's financial security in the context of modern transformations characterized by certain positive developments that lead to an increase in the country's financial security. The financial security components, such as banking security, security of the non-bank financial sector, debt security, budget security, currency and money-and-credit security are allocated. The budget security, debt security, currency and money-and-credit security of Ukraine are thoroughly considered and analyzed in detail. It is noted that the ability of the State to implement financial policies on its own in accordance with national interests is at the heart of the financial security of the State and is especially exacerbated in the context of globalization processes. Since the globalization process has a dual impact on the development of the financial system, the article especially focuses on studying the tendencies of the components of the country's financial security at the current stage of development. The need to create a new law enforcement agency, which will implement the State policy on prevention, detection, suppression, investigation and disclosure of criminal crimes in the sphere of finance, i.e., help to eliminate systemic threats in the public finances sphere, is substantiated.

нейших исследований в данном направлении с учетом существующих угроз, возникающих в условиях глобализации, а именно: коррупции, нестабильности экономической политики, инфляции, является определение таких путей реформирования налоговой системы, которые приведут к уменьшению налогового бремени для товаропроизводителей и уменьшат уровень теневого сектора экономики.

Ключевые слова: публичные финансы, финансовая система, финансовая безопасность, бюджетная безопасность, долговая безопасность, валютная безопасность и денежно-кредитная безопасность, государственный долг, дефицит.

Рис.: 3. **Библ.:** 14.

Нечипоренко Алина Владимировна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов имени Л. Л. Тарангул, Университет государственной фискальной службы Украины (ул. Университетская, 31, Ирпень, 08201, Украина)

E-mail: an.0412@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-5950-2019>

Хмара Лилия Сергеевна – магистрантка Учебно-научного института финансов, банковского дела Университета государственной фискальной службы Украины (ул. Университетская, 31, Ирпень, 08201, Украина)

E-mail: lilianna_96@ukr.net

Prospect for further research in this direction, taking into account the existing threats posed by globalization, namely: corruption, economic instability, inflation, is to determine such ways of reforming tax systems that will reduce the tax burden on producers and reduce the level of the shadow economy.

Keywords: public finances, financial system, financial security, budget security, debt security, currency security and money-and-credit security, government debt, deficit.

Fig.: 3. **Bibl.:** 14.

Nechyporenko Alina V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance named after L. L. Tarantul, University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: an.0412@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-5950-2019>

Khmara Liliia S. – Graduate Student, Educational and Scientific Institute of Finance, Banking of the University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: lilianna_96@ukr.net

Світові глобалізаційні та євроінтеграційні процеси чинять значний вплив на розвиток фінансової системи країни. У цьому контексті актуальності набуває питання розвитку системи фінансової безпеки в державі для забезпечення її надійного та стабільного функціонування. Розвиток фінансової системи України характеризується певними позитивними зрушеннями, які приводять до поступового зміцнення фінансової стійкості держави та забезпечують підвищення рівня її фінансової безпеки. Однак, ураховуючи, що процес глобалізації спричиняє подвійний вплив на розвиток фінансової системи, особливу увагу варто звернути на дослідження тенденцій складових фінансової безпеки країни на сучасному етапі розвитку.

Пильна увага до проблематики забезпечення фінансової безпеки України в сучасних умовах підтверджується низкою наукових праць вітчизняних авторів, серед яких: О. Барановський, О. Богма, З. Варналій, К. Горячева, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, М. Кужелев, С. Онищенко, Л. Тарангул та ін. Проте в умовах динамічного розвитку економіки, попри значну кількість досліджень з даної проблематики, залишається актуальним питання щодо аналізу тенденцій розвитку структурних складових фінансової безпеки країни.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку структурних складових фінансової безпеки України в контексті сучасних трансформацій.

У нинішніх умовах розвитку економіки й посилення інтеграційних і глобалізаційних процесів особливої уваги потребує питання забезпечення фінансової безпеки держави як важливої складової національної безпеки. Сучасні економічні реалії свідчать, що перспективи, темпи та загальний напрям соціально-економічного прогресу національних господарств певною мірою залежить від стану саме фінансової безпеки держави.

У вітчизняній фінансовій науці не існує єдиного підходу до трактування поняття «фінансова безпека». Так, М. Єрмошенко вважає, що «фінансова безпека – це стан фінансово-кредитної сфери держави, який характеризується збалансованістю та якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання та населення, а в цілому – ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток» [1, с. 114].

О. Барановський зазначає, що «під фінансовою безпекою слід розуміти рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, підприємства, регіону, держави, суспільства, міждержавних утворень фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань» [2, с. 14].

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, «фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни» [3]. Фінансова безпека, своєю чергою, має такі складові [3]:

- ✦ *банківська безпека* – це рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування;
- ✦ *безпека небанківського фінансового сектора* – це рівень розвитку фондового та страхового ринків, що дає змогу повною мірою задоволь-

няти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах і послугах;

- ✦ *боргова безпека* – відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі;
- ✦ *бюджетна безпека* – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції;
- ✦ *валютна безпека* – це стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках;
- ✦ *грошово-кредитна безпека* – це стан грошово-кредитної системи, що забезпечує всіх суб'єктів національної економіки якісними та доступними кредитними ресурсами в обсягах і на умовах, сприятливих для досягнення економічного зростання національної економіки.

Таким чином, фінансова безпека є досить складною багаторівневою системою, яка складається з підсистем, що мають свою визначену структуру та тенденції розвитку.

Забезпечення ефективного рівня функціонування фінансово-кредитної сфери можливе лише за умови розробки та реалізації обґрунтованої стратегії розвитку всіх сегментів вітчизняного фінансового ринку, проведення дієвої грошово-кредитної, валютної, бюджетної, боргової та інвестиційної політики, здійснення конкретних заходів щодо уникнення небезпеки грошового обігу, валютного ринку, бюджетної системи, державних запозичень, поліпшення інвестиційного клімату в Україні. Стратегія фінансової безпеки має бути зорієнтованою на розробку та послідовне здійснення заходів щодо закріплення та розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин [4; 5].

Враховуючи, що фінансова безпека є динамічною системою, механізм її забезпечення складається із сукупності організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на діагностику та вирішення проблем, які створюють внутрішні та зовнішні загрози.

Розбалансування публічних фінансів є важливим чинником, який суттєво порушує стабільність та стійкість фінансової системи. Дефіцит бюджету, що виникає внаслідок розриву між державними зобов'язаннями й обсягом наявних фінансових ресурсів, спричиняє загрозу для фінансової безпеки держави та викликає негативні тенденції в динаміці державних боргових зобов'язань, недофінансування видатків і зниження рівня та якості життя населення. Тому «до важливих критеріїв формування та виконання бюджетів варто зарахувати: забезпечення цілісності та єдності бюджетної системи, реальність цілей бюджетної політики та її відповідність національним інтересам, розширення можливостей держави реалізовувати зовнішню і внутрішню політику на основі забезпечення достатніми фінансовими ресурсами» [6, р. 375].

Незважаючи на те, що механізм забезпечення фінансової безпеки в Україні має ряд недоліків, передусім у сфері управління державним боргом і в управлінні дефіцитом бюджету, що зумовлює необхідність удосконалення інструментів як формування доходів бюджету, так і управління бюджетними коштами, Україна впродовж останніх років, завдяки проведенню реформування фінансової сфери, має деякі здобутки, які сприяють зміцненню її економіки. Так, у бюджетно-податковій сфері до таких здобутків варто віднести [7]:

- ✦ зростання бюджетних доходів та налагодження прозорого процесу своєчасного відшкодування ПДВ, що сприяло збільшенню надходжень з ПДВ завдяки вдосконаленню системи його електронного адміністрування. Так, у 2017 р. було відшкодовано 120,1 млрд грн цього податку, що на 25,7 млрд грн, або на 27,2% більше 2016 р. За 9 місяців 2018 р. платникам відшкодовано 97,6 млрд грн;
- ✦ проведення спецконфіскації корупційних коштів до бюджетного цільового фонду забезпечення оборони та безпеки держави, за рахунок чого в доходи Державного бюджету України у 2018 р. надійшло 29,7 млрд грн. У зв'язку із продовженням воєнних дій на сході країни було забезпечено бюджетне фінансування видатків на оборону та безпеку на рівні 5% ВВП, які у 2014 р. не перевищували 1. % ВВП, таким чином було збережено соціальну спрямованість видатків;
- ✦ поступове зменшення дефіциту Державного бюджету України, що стало можливим завдяки економії коштів, обґрунтуванню пріоритетів бюджетного фінансування та бюджетній консолідації (рис. 1).

Як видно з рис. 1, дефіцит державного бюджету відносно ВВП, який у 2014 р. складав 4,98%, вдалося зменшити до 2,28 % у 2015 р. і 2,94% у 2016 р. і до рекордно низьких за останні роки 1,6% ВВП у 2017–

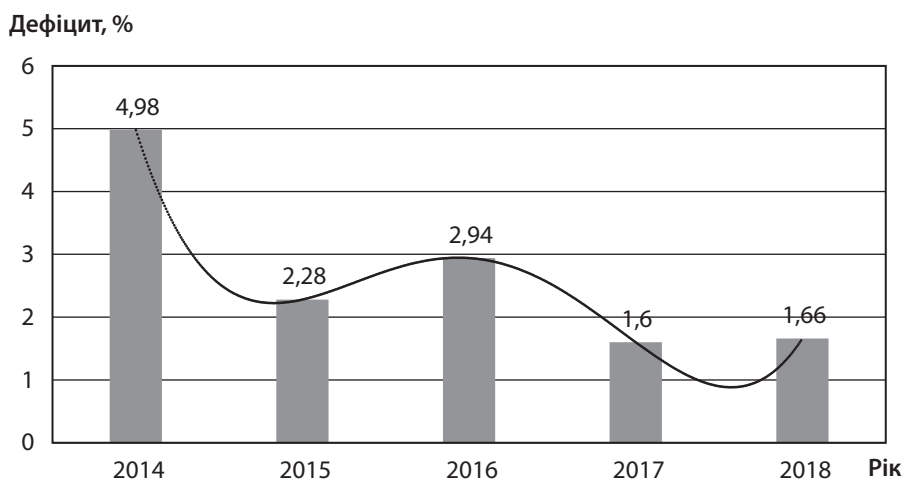

Рис. 1. Дефіцит Державного бюджету України відносно ВВП за 2014–2018 рр., %

Джерело: побудовано за даними [8].

2018 рр. Таким чином, у 2015 р. дефіцит державного бюджету знизився на 58% порівняно з 2014 р., але у 2016 р. він знову зріс на 43,5%. У 2017–2018 рр. знову відбулося скорочення державного бюджету на 26,4%. Але, незважаючи на зниження дефіциту, постійні коливання рівня дефіциту бюджету створюють проблеми та загрози для фінансової безпеки та економічного розвитку України.

Так, О. Богма зазначає: «складна макроекономічна ситуація в Україні, наявність реальних і потенційних загроз призводить до часткової реалізації національних інтересів у бюджетній сфері. Таким чином, бюджетна система України знаходиться в стані кризи, враховуючи те, що бюджетна безпека є базовою складовою всієї системи безпеки держави, нездатність подолати кризові явища негативно впливає на функціонування системи забезпечення національної безпеки держави» [9, с. 284].

Наступною складовою фінансової безпеки є боргова безпека. Попри існуючі впродовж останніх років проблеми боргової сфери, що стали викликом для фінансової безпеки держави, у 2017 р. вдалося досягти окремих позитивних зрушень на шляху до ефективного управління суверенним боргом України, які сприяли підвищенню рівня фінансової стійкості та національної безпеки. До таких зрушень потрібно віднести помірну волатильність курсу гривні, зменшення дефіциту державного бюджету, а також поступове зниження рівня боргового навантаження (рис. 2).

З рис. 2 можна зробити висновок, що спостерігається зростання державного та гарантованого боргу, яке розпочалося у 2014 р. через політичну кризу, анексію АР Крим і військовий конфлікт на сході країни та продовжувалося до 2016 р., коли показник досягнув свого максимального критичного значення – 81,06%, а почав зменшуватися до 71,8% на кінець 2017 р. і 60,9% – на кінець 2018 р., що сприяло покращенню

основних показників боргової безпеки країни. Така тенденція викликана передусім діями уряду, а саме, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18.09.2017 р. № 696, вперше здійснено активну боргову операцію: за рахунок частини надходжень від випуску ОЗДП 2017 р. в обсязі 44,2 млрд грн (1,7 млрд дол. США) проведено обмін/викуп (разом із виплатою нарахованих відсотків) першої та другої серій ОЗДП 2015 р. з дохідністю 7,75% і терміном погашення у 2019–2020 рр. [7].

З метою забезпечення оптимального рівня внутрішньої та зовнішньої заборгованості, достатнього для задоволення поточних соціально-економічних потреб, необхідним є постійний моніторинг індикаторів боргової безпеки, який уможливить своєчасно виявляти загрози суверенітету держави та її фінансовій системі та буде основою для прогнозування, виявлення та оцінки можливих загроз і дестабілізуючих чинників для боргової безпеки, причин їх виникнення та наслідків прояву [10, с. 193].

Ще однією важливою складовою забезпечення стабільного функціонування грошово-кредитного ринку є валютна безпека країни. Суттєвим фактором впливу на валютний курс є темпи інфляції. Для підтвердження цього варто розглянути динаміку обмінного курсу гривні до долара США (середнє значення за період) з 2014 по 2018 рр. (рис. 3).

Як видно з рис. 3, станом на 2017 р. курс НБУ складав 26,61 грн/дол. США, натомість у 2018 р. було зафіксовано значення 27,2 грн/дол. США. Отже, за календарний рік девальвація гривні склала 3,1%, проте з урахуванням високих темпів інфляції, що склала 13,7% у 2017 р. і 9,8% у 2018 р. відповідно, відбулося реальне зміцнення курсу національної грошової одиниці.

Серед чинників, що позитивно впливали на курсову динаміку в досліджуваному періоді, слід виділити: суттєве зростання надходжень від експорту

Динаміка, %

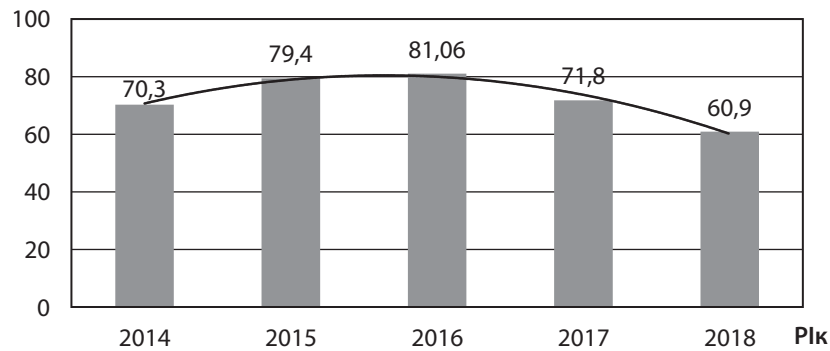

Рис. 2. Динаміка обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП за 2014–2018 рр, %

Джерело: побудовано за даними [8].

Обмінний курс,
грн/дол.

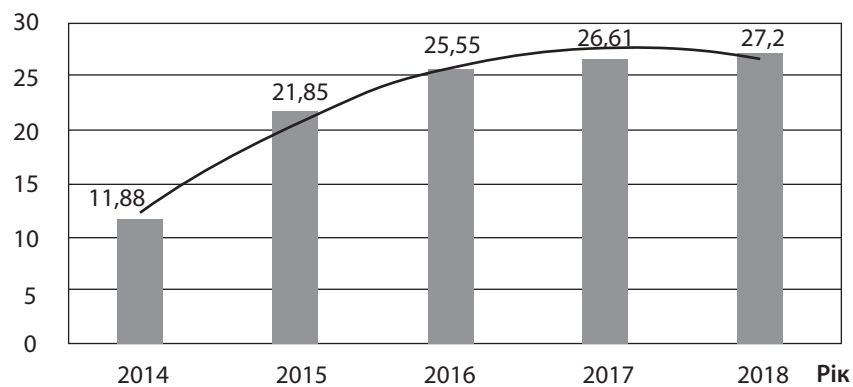

Рис. 3. Динаміка обмінного курсу гривні до долара США за 2014–2018 рр.

Джерело: побудовано за даними [8].

товарів і послуг; позитивне сальдо торгівлі готівковою валютою між банками та фізичними особами; ефективне регулювання міжбанківського валютного ринку з боку НБУ шляхом своєчасних інтервенцій з метою згладжування «піків» надмірного зростання чи падіння курсу гривні протягом року [7].

Негативна курсова та інфляційна динаміка минулих років призвела до зростання частки валютних вкладів у загальній сумі банківських депозитів та валютних кредитів у структурі кредитного портфеля. Цей процес відображав не фізичне збільшення валютних вкладів та валютних кредитів, а лише перерахунок «старих» вкладів та позик за поточним завищеним курсом. Пікових значень цей негативний процес досягнув у 2016 р., коли доларизація кредитів зросла до 58,3%, депозитів – до 48,5% (станом на 01.03.2016 р.). Натомість, протягом 2017 р. продовжувався розпочатий раніше процес поступової дедоларизації кредитів та депозитів, унаслідок чого частка валютних кредитів станом на 01.01.2018 р. порівняно з початком 2017 р. скоротилася із 49,4% до 43,9%, валютних вкладів – із 46,3% до 45,4%. Це опосередковано засвідчує як стабільність валютного

курсу гривні протягом 2017 р., так і зміцнення довіри населення та суб'єктів господарювання до національної валюти, що стимулює їх до утримання власних заощаджень та обігових коштів у гривнях; протягом першого півріччя 2018 р. процес дедоларизації банківських активів і пасивів продовжувався: станом на 01.07.2018 р. частка валютних кредитів по банківській системі загалом зменшилася до рівня 42,9%, валютних вкладів – до 41,9% [7; 11].

Негативним залишається той факт, що, за даними МВФ, серед європейських країн Україна посідає перше місце за обсягом готівки в обігу по відношенню до ВВП, що підтверджує високий рівень тінізації національної економіки [12, с. 78].

Для забезпечення належного рівня фінансової безпеки країни, що включає в себе протидію фінансовим загрозам державі, необхідно створити умови функціонування системи виявлення та усунення загроз для публічних фінансів та їхнього запобігання. Тому для протидії кримінальним загрозам у сфері фінансової безпеки назріла необхідність створити в Україні новий правоохоронний орган, основним завданням якого буде виявлення та усунення системних загроз у сфері публічних фінансів.

До органів забезпечення фінансової безпеки держави входять: Національна поліція України, Служба безпеки України, податкова міліція, прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, Державна служба фінансового моніторингу України, Державна аудиторська служба України, Рахункова палата [13].

Крім того, у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України № 1208-2 від 30.08.2019 р. «Про Бюро фінансових розслідувань» [14], який ухвалено в першому читанні 2 жовтня 2019 р. Його розроблено з метою розділення сервісної та правоохоронної функцій податкової служби, ліквідації податкової міліції, оптимізації структури та чисельності органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері фінансів, усунення дублювання їх функцій. Визначено, що «Бюро фінансових розслідувань – це центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які прямо чи опосередковано заподіюють шкоду публічному інтересу у сфері фінансів» [14].

ВИСНОВКИ

Таким чином, в основі фінансової безпеки держави лежить її спроможність самостійно здійснювати фінансову політику відповідно до національних інтересів. Упродовж останніх років Україна досягла певних здобутків, що стали визначальними для зміцнення фінансової безпеки держави на фоні військових дій на сході країни. Проте, враховуючи загрози, які виникають в умовах корупції, нестабільності економічної політики, інфляції та інших негативних факторів, країна потребує впровадження дієвих реформ у бюджетній, борговій, фіскальній і валютній сферах з метою досягнення стійкості фінансової системи країни з урахуванням сучасних викликів. Необхідно завершити й реформування податкової системи, зменшивши податковий тягар для товаровиробників, що призводить до ухилення від сплати податків до бюджету та стимулює розвиток тіньового сектора економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 759 с.
3. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : затв. Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n3>
4. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів : монографія / за ред. С. В. Онишко. Ірпінь : НУДПСУ, 2016. 452 с.

5. Кужелев М. А., Маковская Е. А. Финансовая безопасность: государство, регион, личность // Ломоносов 2001 : сб. тезисов и докладов международной конференции. М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, МАКС Пресс, 2001. С. 129–130.

6. Kuzheliev M., Nechyporenko A. Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country // Association agreement: driving integrational changes : collective monograph / edited by R. Iserman, M. Dei, O. Rudenko, Y. Tsekhmister, V. Lunov. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 374–385.

7. Безпековий вимір фінансової політики забезпечення економічного зростання в Україні / за ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2018. 132 с.

8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua>

9. Богма О. С. Сутність бюджетної безпеки в системі забезпечення національних інтересів. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 282–285.

10. Нечипоренко А. В., Мамалига А. В. Боргова безпека України: сутність та сучасний стан. *Збірник наукових праць Університету ДФС України*. 2019. № 2. С. 188–201.

11. Baranovskyi O. I., Kuzheliev M. O., Zherlitsyn D. M., Sokyryko O. S., Nechyporenko A. V. Econometric Models of Monetary Policy Effectiveness in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 3, No. 30. P. 226–235. DOI: 10.18371/fcaptr.v3i30.179546.

12. Варналій З. С., Онищенко С. В. Сучасні тенденції структурних складових фінансової безпеки України в умовах глобальних перетворень. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2016. Вип. 35. Ч. 1. С. 75–80.

13. Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири : монографія / за заг. ред. П. В. Пашка, Л. Л. Тарангул. Київ : ТОВ «Новий друк». 520 с.

14. Проект Закону України «Про Бюро фінансових розслідувань» від 30.08.2019 р. № 1208-2. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516

REFERENCES

Baranovskyi, O. I. et al. "Econometric Models of Monetary Policy Effectiveness in Ukraine". *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 3, no. 30 (2019): 226-235. DOI: 10.18371/fcaptr.v3i30.179546

Baranovskyi, O. I. *Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiia otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia)* [Financial Security in Ukraine (Valuation Methodology and Assurance Mechanisms)]. Kyiv: KNEU, 2004.

Bezpekovi vyimir finansovoi polityky zabezpechennia ekonomichnoho zrostantia v Ukraini [Secure Dimension of Financial Policy of Economic Growth in Ukraine]. Kyiv: NISD, 2018.

Bohma, O. S. "Sutnist biudzhethnoi bezpeky v systemi zabezpechennia natsionalnykh interesiv" [The Essence of Budget Security in the System of Ensuring National Interests]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 4 (2016): 282-285.

Kuzhelev, M. A., and Makovskaya, Ye. A. *Finansovaya bezopasnost: gosudarstvo, region, lichnost* [Financial Security: State, Region, Personality]. Moscow: MGU im. M. V. Lomono-sova, MAKS Press, 2001. 129-130.

Kuzheliev, M., and Nechyporenko, A. "Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country". In *Association agreement: driving integrational changes*, 374-385. Illinois, USA: Accent Graphics Communications Chicago, 2019.

[Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n3>

[Legal Act of Ukraine] (2019). https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516

Nechyporenko, A. V., and Mamalyha, A. V. "Borhova bezpeka Ukrainy: sutnist ta suchasnyi stan" [Debt Security of Ukraine: Essence and Current State]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu DFS Ukrainy*, no. 2 (2019): 188-201.

Oftsiniyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. <http://minfin.gov.ua>

Reformuvannia podatkovoi systemy Ukrainy: suchasni vykyky ta oriientyry [Reforming the Ukrainian Tax System: Current Challenges and Benchmarks]. Kyiv: TOV «Novyi druk», 2015.

Rehuliatyvnyi potentsial finansovoho rynku v umovakh hlobalnykh vyklykiv [The Regulatory Potential of the Financial Market in the Face of Global Challenges]. Irpin: NUDPSU, 2016.

Varnalii, Z. S., and Onyshchenko, S. V. "Suchasni tendentsii strukturnykh skladovykh finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh hlobalnykh peretvoren" [Current Trends of Structural Components of Financial Security of Ukraine in the Context of Global Transformations]. *Formuvannia rynkovoi ekonomiky v Ukrainy*, vol. 1, no. 35 (2016): 75-80.

Yermoshenko, M. M., and Horiacheva, K. S. *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriumstvo* [Financial Component of Economic Security: the State and the Enterprise]. Kyiv: Natsionalna akademiia upravlinnia, 2010.

UDC 336.71:005.334

JEL: G21; G29

IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGY TO CONTROL RISK OF BANK CUSTOMERS IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF AN EFFECTIVE RISK-BASED APPROACH

©2019 PLESKUN I. V.

UDC 336.71:005.334

JEL: G21; G29

Pleskun I. V. Improvement of the Methodology to Control Risk of Bank Customers in the Context of Implementation of an Effective Risk-Based Approach

The article presents a structural-logical composition of the results of generalization of the approaches of scholars to the classification of bank risks. The feasibility of improving the risk-oriented approach is substantiated in accordance with the issues of prevention and counterance of corruption risks and modern changes in the financial monitoring system in the context of the development of mechanisms for risk control and assessment. A fragment of decomposition of the process of creating a model of risk control of customers in the context of implementing a risk-oriented approach is presented, consisting of three successive steps: analysis of the external and internal environment of risk control of the customers as subjects of primary financial monitoring; formation and testing of the risk map of customers as subjects of primary financial monitoring; implementation of controls in case of high-risk customers.

Keywords: bank, risk, control, risk-oriented approach, risk assessment.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-12-302-310>

Fig.: 5. **Bibl.:** 25.

Pleskun Inna V. – Postgraduate Student of the Department of Banking and Financial Services, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: inna.pleskun@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6974-8282>

УДК 336.71:005.334

JEL: G21; G29

Плескун І. В. Удосконалення методичного інструментарію ризик-контролю клієнтів банку в контексті реалізації ефективного ризик-орієнтованого підходу

У статті представлено структурно-логічну композицію результатів узагальнення підходів науковців до класифікації банківських ризиків. Обґрунтовано доцільність удосконалення ризик-орієнтованого підходу відповідно до питань запобігання та протидії корупційним ризикам і сучасних змін у системі фінансового моніторингу в контексті розвитку механізмів контролю й оцінки ризиків. Наведено фрагмент декомпозиції процесу створення моделі ризик-контролю клієнтів у контексті реалізації ризик-орієнтованого підходу, що складається з трьох послідовних етапів: аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища ризик-контролю клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу; формування та апробації карти ризиків клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу; впровадження заходів контролю щодо клієнтів з високим рівнем ризику.

Ключові слова: банк, ризик, контроль, ризик-орієнтований підхід, оцінка ризиків.

Рис.: 5. **Бібл.:** 25.

Плескун Інна Володимирівна – аспірантка кафедри банківської справи і фінансових послуг, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: inna.pleskun@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6974-8282>

УДК 336.71:005.334

JEL: G21; G29

Плескун И. В. Усовершенствование методического инструментария риск-контроля клиентов банка в контексте реализации эффективного риск-ориентированного подхода

В статье представлена структурно-логическая композиция результатов обобщения подходов ученых к классификации банковских рисков. Обоснована целесообразность совершенствования риск-ориентированного подхода в соответствии с вопросами предотвращения и противодействия коррупционным рискам и современных изменений в системе финансового мониторинга в контексте развития механизмов контроля и оценки рисков. Приведен фрагмент декомпозиции процесса создания модели риск-контроля клиентов в контексте реализации риск-ориентированного подхода, состоящий из трех последовательных этапов: анализа внешней и внутренней среды риск-контроля клиентов субъектов первичного финансового мониторинга; формирования и апробации карты рисков клиентов субъектов первичного финансового мониторинга; внедрения мер контроля в отношении клиентов с высоким уровнем риска.

Ключевые слова: банк, риск, контроль, риск-ориентированный подход, оценка рисков.

Рис.: 5. **Библ.:** 25.

Плескун Инна Владимировна – аспирантка кафедры банковского дела и финансовых услуг, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: inna.pleskun@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6974-8282>